

¶ *H.C. Andersens brevveksling med Lucie og B.S. Ingemann, 3 bind.*

Udgivet af Kirsten Dreyer. København: Museum Tusulanums Forlag, 1997-1998. ISBN 87 7289 471 7

H.C. Andersen was een gedreven brieven-schrijver. Tijdens zijn vele reizen was de brief vaak de enige manier om contact te onderhouden met vrienden in Denemarken. Maar ook binnen Denemarken was de brief belangrijk. Er was geen telefoon en zonder auto was zelfs een tocht als die van Kopenhagen naar Sorø, waar B.S. Ingemann en zijn vrouw Lucie woonden, te lastig om zo maar even te ondernemen. Andersen bezocht het echtpaar Ingemann weliswaar geregeld en trouw, maar hield het contact vooral ook levendig door te schrijven. De briefwisseling tussen deze twee beroemdheden van de Deense 'guldalder' is onlangs verschenen. Merkwaaardig dat dit pas nu is gebeurd en niet veel eerder, want in de loop der tijd zijn er verschillende wetenschappelijke uitgaven verschenen van Andersens correspondentie met bijvoorbeeld de familie Collin, Henriette Wulff en Henriette Hanck. Waarschijnlijk waren deze vrienden meer van belang voor Andersens dagelijkse en persoonlijke leven dan Ingemann, die buiten de Kopenhaagse kring stond. Daarentegen speelde Ingemann juist een belangrijke rol in de geestelijke en literaire ontwikkeling van Andersen. Daarom is het waardevol dat de briefwisseling tussen de rusteloze, overgevoelige Andersen en de ruim vijftien jaar oudere berustende, honkvaste Ingemann is uitgekomen. Ongeveer een derde van de brieven is al eens eerder gedrukt, en daar ben ik blij om want anders had ik in mijn eigen selectie van Andersens brieven en dagboeken geen brieven aan Ingemann op kunnen nemen. Als ik toen de beschikking had gehad over de drie delen die Kirsten Dreyer nu heeft verzorgd, had ik waarschijnlijk meer dan zes brieven uitgekozen. In de brieven van Andersen aan Ingemann vond ik vaak wat ik zocht en wat slechts spaarzaam in brieven aan anderen te vinden was, namelijk overpeinzingen en ideeën over literatuur in het algemeen en zijn eigen werk in het bijzonder. Kirsten Dreyer beschrijft in haar voorwoord de relatie tussen beide vrienden en merkt op dat Andersen zich in eerste instantie zeer aangetrokken voelde tot de mens Ingemann. Hij voelde zich geaccepteerd en gewaardeerd, hetgeen ver-

sterkt werd door de genegenheid die Ingemanns vrouw Lucie hem toonde. Andersen, die bekend staat om zijn overgevoeligheid voor kritiek, kon die wel verdragen van Ingemann. Zowel op het persoonlijke vlak, als op zijn literaire werk. En omdat hij van dit commentaar leerde en hij een zekere geborgenheid voelde, durfde hij ook over zijn werk te schrijven aan Ingemann. Ingemann was immers zelf schrijver en in zijn tijd veel gelezen. Hij sprak uit ervaring. En dat geldt niet voor bijvoorbeeld Edvard Collin. De kritiek die deze vriend uitte op Andersens werk kwam bovendien altijd extra hard aan omdat Andersen zich onzeker, afhankelijk en kwetsbaar voelde. Edvard Collin oordeelde vanuit zo'n andere wereld dat het niet vreemd is dat zijn opmerkingen tamelijk onvruchtbaar waren voor Andersen.

De briefwisseling tussen Andersen en Ingemann telt 392 brieven en beslaat een periode van meer dan 45 jaar, van 1820 tot 1867. Van Andersen zijn er 214 brieven bewaard gebleven, van Ingemann 146 en van Lucie Ingemann 32. In totaal zijn er ongeveer 30 brieven zoekgeraakt. Dat is natuurlijk jammer, maar het is ook weer eerder een wonder dan een vanzelfsprekendheid dat alle andere brieven het hebben overleefd. De drie delen zijn mooi uitgevoerd en geïllustreerd met foto's en afbeeldingen van relevante personen en plaatsen. De eerste twee delen bevatten de eigenlijke correspondentie en in deel drie is per brief een uitvoerig commentaar te vinden. Het commentaar betreft het directe begrip van de tekst, maar verwijst ook naar Andersens dagboeken en brieven aan anderen, waaruit al dan niet een kort citaat wordt gegeven. Verder zijn er een personenregister, een plaatsnamenregister en een werkregister met titels van Andersen en Ingemann en o.a. de namen van kranten, tijdschriften, kunstwerken, muziek- en theateruitvoeringen die relevant zijn voor de brieven. Hierdoor is de briefwisseling ook uitstekend te gebruiken als een soort naslagwerk. Iemand die op zoek is naar een bepaald onderwerp kan heel gericht en doelmatig gaan zoeken. Wie zich echter wil verdiepen in de vriendschap en persoonlijkheden van de twee mannen, wie geïnteresseerd is in de tijd waarin ze leefden, doet er verstandig aan gewoon alle brieven te lezen.

Edith Koenders, Zuidhorn.